

Ingūna Rībene

KULTŪRAS STRATĒGI

PAR **TEĀTRI**,
MIKELBĀKU
UN **HORIZONTU...**

Ar Ingūnu Rībenu sarunājas Anda Burtniece

Kā jūs vērtējat teātra mākslu mūsu valsts kultūras dzīves kopainā? Gada sākumā māksliniece Aija Zariņa, komentējot savu izstādi Rīgas galerijā, medijos teica, ka visas dzīvības avots ir mākslas valoda, ka šodien mākslā valdot galvenokārt amatniecība un izklaide. Taču arī par skatuves mākslu, ar nelieliem izņēmumiem, ir izteikti visai pessimistiski viedokļi. Amatniecība un izklaide – kur ir tā robeža, un vai to vispār var novilkt? Zināms taču, ka arī labam māksliniekam ir nepieciešama teicama amata prasme.

Man negribētos komentēt to, ko saka Aija Zariņa. Domāju, ka viņa ir bijusi patiesa tajā, ko runā un ko dara, visos laikos, nemēģinot kādam izdabāt. Aija Zariņa visu laiku ir bijusi sabiedrotā dzīves un visuma lielo miklu izzināšanas procesā un pildījusi svēto mākslinieka misiju runāt par tām lietām, ko viņa kā antena sajūt un precizi noraida mums.

Teātri un visā pārējā mākslā notiek tādi paši procesi kā pasaule. Ir izklaides māksla, ir amatnieciska daļa un ir tā, kurā atrodas patiesas mākslas radoši aizmetņi. Man liekas, ka mēs esam ar vienu kāju jau tikuši laukā no stagnācijas. Atceros, ka pirms gada un trīs mēnešiem, kad sāku strādāt KM, viena no pirmajām bija tikšanās ar Alvi Hermani. Viņš bija publiskojis viedokli, ka ir gatavs slēgt teātri un pamest Latviju, jo te nav vajadzigs. To izlasīju sestdienas avīzē un pir-

mdien uzaicināju viņu uz Kultūras ministriju, lai apzinātu situāciju teātri.

Cik daudz laba ir noticis šai laikā! Tapušas lieliskas izrādes, gūti panākumi starptautiskos festivālos. Ar prieku skatos uz Dailes teātri, arī Mihaila Gruzdova darbibā ir bijušas nopietnas veiksmes, tāpat Nacionālajā teātri, Liepājas, Valmieras, Daugavpils, Krievu drāmas teātri ir labas izrādes. Bet bija laiks, kad cilvēki teica – uz teātri nav ko iet, jo tur nekas nenotiek. Šobrid šādu repliku neesmu dzirdējusi joti ilgi. Drizāk otrādi – pēc "Tālāk" pirmizrādes man nāca klāt un teica: ja teātri notiek tādas lietas, tad ir vērts to apmeklēt. Visumā situācija teātri ir vērtējama ar mazu pluszīmi.

Es gribētu jautāt par vērtību orientāciju mūsdienu mākslā, īpaši teātrī. Piedero vecākās paaudzes cilvēkiem, taču, cik sevi atceros, arī padomju laikos vienmēr centos aizstāvēt jaunus meklējumus. Arī tagad mani neuzrunā izrādes, kurās valda rutīna un sastingums. Taču runa ir par vērtībām, ko māksla aizstāv un pret ko vēršas. Tas neskar tikai izklaidei paredzētos uzvedumus. Labai, asprātīgai komēdijai vienmēr var būt vieta teātrī. Bet ar tehnoloģiju attīstību vienlaikus, manuprāt, tiek veicināta bīstama manipulācija ar cilvēku, pārpludinot ekrānus, TV, internetu, arī skatuvi ar šausmu, varmācības, seksa u. tml. darbiem, kur labākajā gadījumā valda vērtību relativisms vai arī to

pilnīga devalvācija. Kur nedarbojas nekādi ētiskie un tikumiskie kritēriji.

Kā mākslinieciski perfekti nostrādātu darbu augsti vērtēju Alvja Hermana izrādi "Tālāk", bet vienlaikus mani daudz kas mulsina šajā iestudējumā. Pats Hermanis izrādi "Tālāk" raksturo kā mūsu "sabiedrības diagnozi". Kāda ir režisora pozīcija, diagnosticējot sabiedrību? Vai arī viņš visu pielīdzina visam, ceļu tālāk vairs neredzot, ja pat neticību Dievam spēj apliecināt noskatuves (izrādē to dara Keišs)? Hermanis apgalvo, ka tajā nav nekā nejauša. Vai režisora mērķis ir tikai konstatēt sabiedrības ētisko degradāciju un paredzēt tās bojāeju rādot šo nežēlibas un cilvēcisku pazemojumu spoguli? Man izrādes sakarā nāca prātā Pitera Bruka vārdi par to, ka "pieredze, kas gūta pārdzīvojumā no izrādes, paliek, idejas ātri aizmirstas". Pārdzīvojumu izrādē guvu no diviem aktierdarbiem – Āboliņa un Ķimeles. Varbūt, ka talantīga, gudra mākslinieka ieceri dažkārt koriģē paveiktais, tā rezultāts?

Pasaulē vienmēr mainās akcenti. Mainās laiki, mainās tehnoloģijas, bet lielās lietas – tās paliek tās pašas. Nesen, būdama slima, trīs dienas pavadiju mājās drūmā noskaņā. Paņēmu Imanta Ziedoņa grāmatu "No patikšanas uz patikšanu". Kā no akmens uz akmeni pāri upei laipojot, sāku lasit. Ak Dievs, tas bija tik skaisti – tādās kategorijās un tā par pasauli domāt un tā skatīties, bet es, intensīvi strādādam, tādu prieku neesmu atļāvusies jau septiņus gadus. Pēc tam kad esī apmeklējis koncertu vai izrādi, vajadzigs miers, lai pārdomātu un vērtētu, bet man šāda laika nav. Nezinu, cik intensīva programma ir bijusi citiem ministriem, vai viņi varējuši būt dziļi kompetenti un analitiski mākslas dzīvē. Man neiznāk. Man vairāk iznāk būt racionālai un praktiskai.

Man teātra izrādēs, arī citos mākslas

notikumos ir pavisam vienkārša atskaites sistēma. Ja šī izrāde mani nepāriet un turpinās, tad tā ir mana. Es tās nesadalu detaļas un nepreparēju, neesmu teātra kritike.

Piemēram, izrāde "Tālāk". Vienots veselums – bez atkritieniem. Tāds blivums, kādā šobrid pasaule uz mums iedarbojas, vai ne?

Jā, vairākplānu darbība izstrādāta perfekti, pat grūti vienlaikus visam izsekot. Taču es izrādi uztvēru no cita skatpunkta. Cilvēkam ir dota izvēles brīvība. Ceļš, pakurējot, nekad nav bijis un arī tagad nav viegls. Manuprāt, tas nevar būtstrupceļš.

Izrādē rodas izjūtas, vispārinājumi, uzplaiksnī domas par to, kas notiek mūsu laikos. Tieši tādā glorificētā, piesātinātā veidā. Tāpat kā vakaros mājās: skan radio, zvana mobilais un parastais telefons, viens kaut ko saka, un bērni no istabas kliedz. Ir aviņu kaudze un paka ar darba papīriem, kas līdz gulētiešanai jāizskata. Tādos brižos jo spēcīga ir vēlme pēc klusuma, pēc miera, pēc neaprakstītās lapas, pēc brīvdienām meža vidū, lai neviena vārda neizdzirdētu.

Kādreiz, kad no malas paskaties uz savu dzīvi tādā koncentrētā esences veidā, kādu to uz noskatuves rāda Hermanis, var notikt pilnīgi negaidītas lietas.

Atceros, kad mani lielie dviņi vēl bija mazi, vakaros māja bija sajaukta pilnībā. Sekoja ikvakara rituāls – vecāki rājas, viņi stāv nodurtu galvu un smaida pie sevis. Reiz dzirdēju čukstu: "Paskaties, kā tēvam ūsas raustās, kad viņš mūs bar." Viņiem mana runāšana bija kā pīlei ūdens. Un kādu vakaru – tā nu bija tāda izmeklēta reize, kad viņi bija ipaši aktīvi darbojušies un istaba izskatījās bāsa, pat kaktuss bija ar dzērveņu ķiseli aplaistīts – tas vadzis bija pilns. Ľāvos sev izlādēties – turpināju piegānit istabu vēl vairāk. Noplēsu aizkarus, metu kaktusa podu

pret sienu. Vajadzēja redzēt, kādu efektu tas radīja. Viņi raudādami stāvēja durvis un teicā to, ko es katru vakaru biju sacījusi, mēs bijām mainītās lomās.

Tradicionālā māksla savas vērtības noskatuves sludina distancēti. Bet, ja pēkšņi tas, kas notiek uz noskatuves, ir vēl trakāk nekā dzīvē, domāju, ka tas var zemapziņā nogulties un ietekmēt cilvēka rīcību.

Tā var būt. Bet vai nenobriedušu apziņu tas nemudina uz līdzīgu soli? Ir taču tam daudz piemēru.

Man patik tas, ka Hermanis par cilvēkiem neņirgājas. Lai kāds arī būtu lugas personāžs, viss ir interpretēts ar sirsni, ar milestību, kā viņš saka, "bliezisim ar maigumu". Viņš prot padarīt aktierus par līdzradītājiem. Trīs reizes skatoties "Reidentu", novēroju, ka katru reizi tā ir citāda izrāde. Sarunā Gundars Āboliņš atzina, ka ik vakaru kaut kas jāmaina, jārada no jauna, lai rastos enerģētika gaisā. Atceros to no darba augstskolā. Pasniedzējs, piemēram, visu lekciju kursu var uzrakstīt un perfekti nolasit, ipaši ja to dara piekto vai desmito gadu pēc kārtas. Bet skaidri zinu arī to, ka tajā mīkli, kad galvā dzimst doma, tas ir radīšanas akts, kam ir pavisam cita enerģētika. Tas būtībā pieder pie amata prasmes. Kāpēc citi teātri to relativi maz izmanto, lai padarītu radošu katru izrādes mīkli?

Esmu redzējusi četras reizes Laura Gundara "Pieskaries baltajam lācim" Okupācijas muzeja pagrabā – tā katru reizi ir citāda, bet vienmēr enerģētiski uzlādēta, dzīva, ar milzīgu garīgu potenciālu. Kinorežisors Larss fon Trīrs ir sacījis, ka būtu vērts atgriezties pie vienkāršām lietām. Mūsu teātri gan tikai pēdējā laikā sāk arvien vairāk izmantot tehnoloģijas, jo salīdzinājumā ar Rietumiem daudz vēlāk tās sākām apgūt. Liels prieks par Jaunā Rīgas teātra izrādes "Reidents" panākumiem

ārzemēs vairākos festivālos, tā, cita starpā, iztieku bez īpašām tehnoloģijām un māksliniecisko kvalitāti tāpēc nezaudē.

Tehnoloģijas ir šā laika zīme. Jautājums ir, par ko mēs sajūmināmies; vai par šīm tehnoloģijām? Vai tehnoloģijas ir palīgs būtības, saturā, garīguma atklāsmē? Tehnoloģijas nevar būt ne dzīves jēga, ne mērķis, taču lielais pasaules biznesa ritenis pumpē mūsu apziņā patēriņa drudzi, standartus. Ja tiem nesekojam un nedzivojam šajos standartos, tad it kā esam mazāk vērtīgi cilvēki.

Daudzi neseko reklāmai, viņi paši zina, kas ir vērtīgs un kas ne. Attīstītu individu tas neuztrauc. Tam nevajag ne pēdējā modeļa mersedesu, ne ar čartera reisu braukt uz Alpiem slēpot, lai apmierinātu savus mazvērtības kompleksus. Bet liela sabiedrības daļa šajā riteni tiek ierauta. Tai neatliek laika gara dzīvei (un visticamāk – nav arī vajadzības pēc tās), bērniem, un, arī ja atlīktu, tas ritenis rauj lidzi.

Kādreiz bērniem minēju piemēru par kabatlakatiņu. Sākumā tas ir rozā, tad rozā ar puķītēm, tad rozā, ar puķītēm un smaržojošs, tad rozā ar puķītēm, smaržojošs un vēl ar iestrādātu vakuumsūknīti utt. Bet tad, kad patiesi ir draņķi, var noplēst arī veca palaga stūri un nošnaukt degunu. Tad nekam nav nozīmes – ne puķēm, ne smaržām, nekam.

Vai nav tā, ka pašlaik, galvenokārt, tikai mūzika spēj pacelt cilvēku gara augstumos, laujot gremdēties sevī un sarunāties ar Dievu?

Ari man pašlaik no visām mākslām gandriz vienīgā, kas ir vajadzīga, kas mani rada emocijas, ir mūzika. Bet es domāju, ka nevajag sevi pārspilēt, tai skaitā arī bērnu audzināšanā. Tās lietas varbūt ir pavisam vienkāršas. Esi patiess un godīgs, dari savu darbu, dzivo savu dzīvi, un viss notiks tā, kā tam jānotiek. Ari ticiba ir joti intima lieta.

Varbūt tas ir skaisti, ja kāds nodzivojis bez ticības Dievam līdz sirmiem matiem. Parasti šo dialogu meklējam tad, ja ir ārkārtīgi smagi, ja laicigi vairs nav palicis neviens, uz ko cerēt, uz ko paļauties. Domāju, ka tie, kas dzīvei gājuši cauri ļoti skaudri un smagi, atrod kādu patvērumu. Ir cilvēki, kas varbūt nav definējuši to, ka tic Dievam, bet viņi tāpat ievēro desmit baušus un viņiem tāpat labi klājas.

Jā, ticība ir ļoti intīma, vārdos neformulējama, tā ir kā milestība, bet tās spēks ir milzīgs. Ticēt vai ne – tas ir katra cilvēka ziņā. Ir daudzi piemēri, kas liecina par to, kādas pārvērtības notiek cilvēkā ticības iespaidā. Ētikas pamatā arī ir tā pati bauslība. Taču ētiskie kritēriji kļūst arvien nenoteiktāki, izplūdušāki, no tiem atsakāmies.

Tā tas ir, un tā varbūt ir bijis visos gadīsimtos, ka vairākums nav bijis orientēts uz smalkām garīgām vērtībām. Man liekas, ka tas ir normāli. Pietiek neizniekot tos dotumus, kas tev ir ielikti šūpuli, godprātīgi dzivot, godprātīgi izturēties pret cilvēkiem. Vai tā nav visvienkāršākā likumu sistēma? Tā ir primārā, būtiskākā, vēl vairāk, ja tā ir ierakstīta sirdī.

Cilvēces kultūras mantojums ir šī laicīgā krātuve, no kurās varam paņemt no paaudzes paaudzē. Svarīgi ir tas, ka mēs katrs esam nākuši pasaulē tieši tādi, kādi esam, lai savu sūtību piepildītu. Es domāju, ka esmu stiprs cilvēks, un esmu ķēdējusies daudz uz saviem pleciem: es pati visu izdarišu un pati par tuvajiem un sevi parūpēšos, lai tev, miļais Dievs, paliek laika gādāt par citiem, kuriem ir grūtāk. Neizdodas, nesanāk, un istenībā Viņš nekur citur nav bijis, bet vienkārši tev līdzās. Dzīve ir smaga un sarežģīta, bet visu laiku notiek lielais dialogs ar katru no mums. Visu laiku mainos, un par to man jābūt pateicīgai. Tas notiek, ejot cauri pārbaudījumiem un smagiem mirķiem, citādi mēs paliekam

infantilā attīstības līmeni. Es, piemēram, saviem bērniem neko īpaši nepalidzu tādā nozīmē, lai atvieglotu viņu gājumu. Es nekārtoju viņu likteni.

Ia dzīve ir pārāk piesātināta ar notikumiem, tad vienīgais, pēc kā tu ilgojies, ir – miers, lai vispār nekas nenotiktu. Es šobrid neko citu nevēlos kā būt Miķeļbākā par sargu, lai visu dienu varētu skatīties tikai uz vienu līniju – horizontu, kur debess saiet kopā ar jūru, domāt par lielajām dabas un dzives sakaribām un sakārtot sevi.

Ugis Brikmanis smējās, kad viņam to teicu, un sacīja: "Daudzi jau grib būt Miķeļbākā par sargu, bet tā likteņa labvēliba jāizpelnās!" Pilnīgi iespējams, ja es septiņus gadus būtu bijusi Miķeļbākā par sargu, es domātu – ak Dievs, dod man vienu dienu padzivot kultūras centrā starp interesantiem cilvēkiem! Nevajadzētu būt kategoriskam, bet dzivot, saglabājot labestību, gaišumu, miļu un sirsngu attieksmi pret pasaulli. Es lasīju kādu interviju ar Juri Rubeni, kurā viņš atzīst, ka gandriz nav neviens cilvēka, kuram viņš nevarētu dot roku. Man arī šķiet, ka es tuvojos tādai stadijai. Skatoties uz tiem, kurus saucam par noziedzniekiem, melnajiem spēkiem, es domāju par to, kā tas nabauga cilvēks vēl ļepurojas ceļā, bezgala tālu atpalicis, kam gan vēl viņa dvēselei un miesai eksistences cīņā būs jāiziet cauri, līdz kaut kas mainisies. Atceros, mans tēvs stāstīja par Puriņonku, kas bija ļoti daudz cietis Pirmā pasaules kara laikā. Visi četri viņa bērni bija gājuši bojā bēgļu gaitās Krievijā. Viņš bija zaudējis visu – mājas, tuviniekus, iedzīvi. Vakaros Puriņonulis sēdējis uz sola un spēlējis vijoli. Viņš nav spējis nogalināt nevienu dzīvu radību, pat odu no pieres viņš tā maigi nostūmis, lai tas var aizlidot. Man ir tuva šī dzīves un pasaules izjūta.

JĀNIS SILINŠ

TICĪBA **SEV** UN LIELA VĒLĒŠANĀS STRĀDĀT

Nikolajs Korobovs Rīgas Krievu drāmas teātri strādā jau vienpadsmito sezonu. 1993. gadā, būdams atvainījumā Rīgā un pastaigājoties pa Vecrigu, ieraudzīja Krievu drāmas teātra ēku un pēkšņi izlēma, ka ieies iekšā un pieteikties. Tad arī viņu noklausījās toreizējais teātra galvenais režisors A. Beļavskis, literārās daļas vadītājs Z. Segals un direktors E. Cehovals. Pieņēma darbā. Pirmā loma 1993./94. gada sezonā – Atis Rūdolfa Blaumaņa "Trines grēkos". Pēc tam dažādas lomas, bet tā pa istam profesionāļi viņu pamanīja un novērtēja tikai pēc septiņiem gadiem. 2000. gadā – Moljēra

"Edīle Piafa". Antreprenieris

"Skapēna blēdibas" un R. Blaumaņa "Pazudušais dēls" iestudējumā.

N. Korobovs:

Uz Rīgu es atnācu no Tomskas, kur biju nostrādājis pusotra gada, pirms tam mācījos Novosibirskas teātra institūtā, bet dzimis esmu Sanktpēterburgā. Sibīrijā kopumā nodzivoju divdesmit gadu. Mana pirmā izglītība ir pilnīgi nesaistīta ar teātri, esmu inženieris elektromehāniķis. Kaut gan šajā profesijā neesmu strādājis. Mamma (viņa ir ekonomiste) ļoti gribēja, lai man būtu laba izglītība, tāpēc izvēlējos kaut ko tehnisku. Varu teikt, ka liktenis man piespēlēja Sibīriju,

Ingūna Rībene

KULTŪRAS STRATĒGI

PAR **TEĀTRI**,
MIKELBĀKU
UN **HORIZONTU...**

Ar Ingūnu Rībenu sarunājas Anda Burtniece

Kā jūs vērtējat teātra mākslu mūsu valsts kultūras dzīves kopainā? Gada sākumā māksliniece Aija Zariņa, komentējot savu izstādi Rīgas galerijā, medijos teica, ka visas dzīvības avots ir mākslas valoda, ka šodien mākslā valdot galvenokārt amatniecība un izklaide. Taču arī par skatuves mākslu, ar nelieliem izņēmumiem, ir izteikti visai pessimistiski viedokļi. Amatniecība un izklaide – kur ir tā robeža, un vai to vispār var novilkt? Zināms taču, ka arī labam māksliniekam ir nepieciešama teicama amata prasme.

Man negribētos komentēt to, ko saka Aija Zariņa. Domāju, ka viņa ir bijusi patiesa tajā, ko runā un ko dara, visos laikos, nemēģinot kādam izdabāt. Aija Zariņa visu laiku ir bijusi sabiedrotā dzīves un visuma lielo miklu izzināšanas procesā un pildījusi svēto mākslinieka misiju runāt par tām lietām, ko viņa kā antena sajūt un precizi noraida mums.

Teātri un visā pārējā mākslā notiek tādi paši procesi kā pasaule. Ir izklaides māksla, ir amatnieciska daļa un ir tā, kurā atrodas patiesas mākslas radoši aizmetņi. Man liekas, ka mēs esam ar vienu kāju jau tikuši laukā no stagnācijas. Atceros, ka pirms gada un trīs mēnešiem, kad sāku strādāt KM, viena no pirmajām bija tikšanās ar Alvi Hermani. Viņš bija publiskojis viedokli, ka ir gatavs slēgt teātri un pamest Latviju, jo te nav vajadzigs. To izlasīju sestdienas avīzē un pir-

mdien uzaicināju viņu uz Kultūras ministriju, lai apzinātu situāciju teātri.

Cik daudz laba ir noticis šai laikā! Tapušas lieliskas izrādes, gūti panākumi starptautiskos festivālos. Ar prieku skatos uz Dailes teātri, arī Mihaila Gruzdova darbibā ir bijušas nopietnas veiksmes, tāpat Nacionālajā teātri, Liepājas, Valmieras, Daugavpils, Krievu drāmas teātri ir labas izrādes. Bet bija laiks, kad cilvēki teica – uz teātri nav ko iet, jo tur nekas nenotiek. Šobrid šādu repliku neesmu dzirdējusi joti ilgi. Drizāk otrādi – pēc "Tālāk" pirmizrādes man nāca klāt un teica: ja teātri notiek tādas lietas, tad ir vērts to apmeklēt. Visumā situācija teātri ir vērtējama ar mazu pluszīmi.

Es gribētu jautāt par vērtību orientāciju mūsdienu mākslā, īpaši teātrī. Piedero vecākās paaudzes cilvēkiem, taču, cik sevi atceros, arī padomju laikos vienmēr centos aizstāvēt jaunus meklējumus. Arī tagad mani neuzrunā izrādes, kurās valda rutīna un sastingums. Taču runa ir par vērtībām, ko māksla aizstāv un pret ko vēršas. Tas neskar tikai izklaidei paredzētos uzvedumus. Labai, asprātīgai komēdijai vienmēr var būt vieta teātrī. Bet ar tehnoloģiju attīstību vienlaikus, manuprāt, tiek veicināta bīstama manipulācija ar cilvēku, pārpludinot ekrānus, TV, internetu, arī skatuvi ar šausmu, varmācības, seksa u. tml. darbiem, kur labākajā gadījumā valda vērtību relativisms vai arī to

pilnīga devalvācija. Kur nedarbojas nekādi ētiskie un tikumiskie kritēriji.

Kā mākslinieciski perfekti nostrādātu darbu augsti vērtēju Alvja Hermana izrādi "Tālāk", bet vienlaikus mani daudz kas mulsina šajā iestudējumā. Pats Hermanis izrādi "Tālāk" raksturo kā mūsu "sabiedrības diagnozi". Kāda ir režisora pozīcija, diagnosticējot sabiedrību? Vai arī viņš visu pielīdzina visam, ceļu tālāk vairs neredzot, ja pat neticību Dievam spēj apliecināt no skatuves (izrādē to dara Keišs)? Hermanis apgalvo, ka tajā nav nekā nejauša. Vai režisora mērkis ir tikai konstatēt sabiedrības ētisko degradāciju un paredzēt tās bojāeju rādot šo nežēlibas un cilvēcisku pazemojumu spoguli? Man izrādes sakarā nāca prātā Pitera Bruka vārdi par to, ka "pieredze, kas gūta pārdzīvojumā no izrādes, paliek, idejas ātri aizmirstas". Pārdzīvojumu izrādē guvu no diviem aktierdarbiem – Āboliņa un Ķimeles. Varbūt, ka talantīga, gudra mākslinieka ieceri dažkārt koriģē paveiktais, tā rezultāts?

Pasaulē vienmēr mainās akcenti. Mainās laiki, mainās tehnoloģijas, bet lielās lietas – tās paliek tās pašas. Nesen, būdama slima, trīs dienas pavadiju mājās drūmā noskaņā. Paņēmu Imanta Ziedoņa grāmatu "No patikšanas uz patikšanu". Kā no akmens uz akmeni pāri upei laipojot, sāku lasit. Ak Dievs, tas bija tik skaisti – tādās kategorijās un tā par pasauli domāt un tā skatīties, bet es, intensīvi strādādam, tādu prieku neesmu atļāvusies jau septiņus gadus. Pēc tam kad esī apmeklējis koncertu vai izrādi, vajadzigs miers, lai pārdomātu un vērtētu, bet man šāda laika nav. Nezinu, cik intensīva programma ir bijusi citiem ministriem, vai viņi varējuši būt dziļi kompetenti un analitiski mākslas dzīvē. Man neiznāk. Man vairāk iznāk būt racionālai un praktiskai.

Man teātra izrādēs, arī citos mākslas

notikumos ir pavisam vienkārša atskaites sistēma. Ja šī izrāde mani nepāriet un turpinās, tad tā ir mana. Es tās nesadalu detaļas un nepreparēju, neesmu teātra kritike.

Piemēram, izrāde "Tālāk". Vienots veselums – bez atkritieniem. Tāds blivums, kādā šobrid pasaule uz mums iedarbojas, vai ne?

Jā, vairākplānu darbība izstrādāta perfekti, pat grūti vienlaikus visam izsekot. Taču es izrādi uztvēru no cita skatpunkta. Cilvēkam ir dota izvēles brīvība. Ceļš, pa kuru ejam, nekad nav bijis un arī tagad nav viegls. Manuprāt, tas nevar būtstrupceļš.

Izrādē rodas izjūtas, vispārinājumi, uzplaiksnī domas par to, kas notiek mūsu laikos. Tieši tādā glorificētā, piesātinātā veidā. Tāpat kā vakaros mājās: skan radio, zvana mobilais un parastais telefons, virs kaut ko saka, un bērni no istabas kliedz. Ir avižu kaudze un paka ar darba papīriem, kas līdz gulētiešanai jāizskata. Tādos brižos jo spēcīga ir vēlme pēc klusuma, pēc miera, pēc neaprakstītās lapas, pēc brīvdienām meža vidū, lai neviena vārda neizdzirdētu.

Kādreiz, kad no malas paskaties uz savu dzīvi tādā koncentrētā esences veidā, kādu to uz skatuves rāda Hermanis, var notikt pilnīgi negaidītas lietas.

Atceros, kad mani lielie dviņi vēl bija mazi, vakaros māja bija sajaukta pilnībā. Sekoja ikvakara rituāls – vecāki rājas, viņi stāv nodurtu galvu un smaida pie sevis. Reiz dzirdēju čukstu: "Paskaties, kā tēvam ūsas raustās, kad viņš mūs bar." Viņiem mana runāšana bija kā pīlei ūdens. Un kādu vakaru – tā nu bija tāda izmeklēta reize, kad viņi bija ipaši aktīvi darbojušies un istaba izskatījās bāsa, pat kaktuss bija ar dzērveņu ķiseli aplaistīts – tas vadzis bija pilns. Ľāvos sev izlādēties – turpināju piegānit istabu vēl vairāk. Noplēsu aizkarus, metu kaktusa podu

pret sienu. Vajadzēja redzēt, kādu efektu tas radīja. Viņi raudādami stāvēja durvis un teicā to, ko es katru vakaru biju sacījusi, mēs bijām mainītās lomās.

Tradicionālā māksla savas vērtības noskatuves sludina distancēti. Bet, ja pēkšņi tas, kas notiek uz skatuves, ir vēl trakāk nekā dzīvē, domāju, ka tas var zemapziņā nogulties un ietekmēt cilvēka rīcību.

Tā var būt. Bet vai nenobriedušu apziņu tas nemudina uz līdzīgu soli? Ir taču tam daudz piemēru.

Man patik tas, ka Hermanis par cilvēkiem neņirgājas. Lai kāds arī būtu lugas personāžs, viss ir interpretēts ar sirsni, ar milestību, kā viņš saka, "bliezism ar maigumu". Viņš prot padarīt aktierus par līdzradītājiem. Trīs reizes skatoties "Reidentu", novēroju, ka katru reizi tā ir citāda izrāde. Sarunā Gundars Āboliņš atzina, ka ik vakaru kaut kas jāmaina, jārada no jauna, lai rastos enerģētika gaisā. Atceros to no darba augstskolā. Pasniedzējs, piemēram, visu lekciju kursu var uzrakstīt un perfekti nolasit, ipaši ja to dara piekto vai desmito gadu pēc kārtas. Bet skaidri zinu arī to, ka tajā mīkli, kad galvā dzimst doma, tas ir radīšanas akts, kam ir pavisam cita enerģētika. Tas būtībā pieder pie amata prasmes. Kāpēc citi teātri to relativi maz izmanto, lai padarītu radošu katru izrādes mīkli?

Esmu redzējusi četras reizes Laura Gundara "Pieskaries baltajam lācim" Okupācijas muzeja pagrabā – tā katru reizi ir citāda, bet vienmēr enerģētiski uzlādēta, dzīva, ar milzīgu garīgu potenciālu. Kinorežisors Larss fon Trīrs ir sacījis, ka būtu vērts atgriezties pie vienkāršām lietām. Mūsu teātri gan tikai pēdējā laikā sāk arvien vairāk izmantot tehnoloģijas, jo salīdzinājumā ar Rietumiem daudz vēlāk tās sākām apgūt. Liels prieks par Jaunā Rīgas teātra izrādes "Reidents" panākumiem

ārzemēs vairākos festivālos, tā, cita starpā, iztieku bez īpašām tehnoloģijām un māksliniecisko kvalitāti tāpēc nezaudē.

Tehnoloģijas ir šā laika zīme. Jautājums ir, par ko mēs sajūmināmies; vai par šim tehnoloģijām? Vai tehnoloģijas ir palīgs būtības, saturā, garīguma atklāsmē? Tehnoloģijas nevar būt ne dzīves jēga, ne mērķis, taču lielais pasaules biznesa ritenis pumpē mūsu apziņā patēriņa drudzi, standartus. Ja tiem nesekojam un nedzivojam šajos standartos, tad it kā esam mazāk vērtīgi cilvēki.

Daudzi neseko reklāmai, viņi paši zina, kas ir vērtīgs un kas ne. Attīstītu individu tas neuztrauc. Tam nevajag ne pēdējā modeļa mersedesu, ne ar čartera reisu braukt uz Alpiem slēpot, lai apmierinātu savus mazvērtības kompleksus. Bet liela sabiedrības daļa šajā riteni tiek ierauta. Tai neatliek laika gara dzīvei (un visticamāk – nav arī vajadzības pēc tās), bērniem, un, arī ja atlīktu, tas ritenis rauj lidzi.

Kādreiz bērniem minēju piemēru par kabatlakatiņu. Sākumā tas ir rozā, tad rozā ar puķītēm, tad rozā, ar puķītēm un smaržojošs, tad rozā ar puķītēm, smaržojošs un vēl ar iestrādātu vakuumsūknīti utt. Bet tad, kad patiesi ir draņķi, var noplēst arī veca palaga stūri un nošnaukt degunu. Tad nekam nav nozīmes – ne puķēm, ne smaržām, nekam.

Vai nav tā, ka pašlaik, galvenokārt, tikai mūzika spēj pacelt cilvēku gara augstumos, laujot gremdēties sevī un sarunāties ar Dievu?

Ari man pašlaik no visām mākslām gandriz vienīgā, kas ir vajadzīga, kas mani rada emocijas, ir mūzika. Bet es domāju, ka nevajag sevi pārspilēt, tai skaitā arī bērnu audzināšanā. Tās lietas varbūt ir pavisam vienkāršas. Esi patiess un godīgs, dari savu darbu, dzivo savu dzīvi, un viss notiks tā, kā tam jānotiek. Ari ticiba ir joti intima lieta.

Varbūt tas ir skaisti, ja kāds nodzivojis bez ticības Dievam līdz sirmiem matiem. Parasti šo dialogu meklējam tad, ja ir ārkārtīgi smagi, ja laicigi vairs nav palicis neviens, uz ko cerēt, uz ko paļauties. Domāju, ka tie, kas dzīvei gājuši cauri ļoti skaudri un smagi, atrod kādu patvērumu. Ir cilvēki, kas varbūt nav definējuši to, ka tic Dievam, bet viņi tāpat ievēro desmit baušus un viņiem tāpat labi klājas.

Jā, ticība ir ļoti intīma, vārdos neformulējama, tā ir kā milestība, bet tās spēks ir milzīgs. Ticēt vai ne – tas ir katra cilvēka ziņā. Ir daudzi piemēri, kas liecina par to, kādas pārvērtības notiek cilvēkā ticības iespaidā. Ētikas pamatā arī ir tā pati bauslība. Taču ētiskie kritēriji kļūst arvien nenoteiktāki, izplūdušāki, no tiem atsakāmies.

Tā tas ir, un tā varbūt ir bijis visos gadīsimtos, ka vairākums nav bijis orientēts uz smalkām garīgām vērtībām. Man liekas, ka tas ir normāli. Pietiek neizniekot tos dotumus, kas tev ir ielikti šūpuli, godprātīgi dzivot, godprātīgi izturēties pret cilvēkiem. Vai tā nav visvienkāršākā likumu sistēma? Tā ir primārā, būtiskākā, vēl vairāk, ja tā ir ierakstīta sirdī.

Cilvēces kultūras mantojums ir šī laicīgā krātuve, no kurās varam paņemt no paaudzes paaudzē. Svarīgi ir tas, ka mēs katrs esam nākuši pasaulē tieši tādi, kādi esam, lai savu sūtību piepildītu. Es domāju, ka esmu stiprs cilvēks, un esmu ķēdējusies daudz uz saviem pleciem: es pati visu izdarišu un pati par tuvajiem un sevi parūpēšos, lai tev, miļais Dievs, paliek laika gādāt par citiem, kuriem ir grūtāk. Neizdodas, nesanāk, un istenībā Viņš nekur citur nav bijis, bet vienkārši tev līdzās. Dzīve ir smaga un sarežģīta, bet visu laiku notiek lielais dialogs ar katru no mums. Visu laiku mainos, un par to man jābūt pateicīgai. Tas notiek, ejot cauri pārbaudījumiem un smagiem mirķiem, citādi mēs paliekam

infantilā attīstības līmeni. Es, piemēram, saviem bērniem neko īpaši nepalidzu tādā nozīmē, lai atvieglotu viņu gājumu. Es nekārtoju viņu likteni.

Ia dzīve ir pārāk piesātināta ar notikumiem, tad vienīgais, pēc kā tu ilgojies, ir – miers, lai vispār nekas nenotiktu. Es šobrid neko citu nevēlos kā būt Miķeļbākā par sargu, lai visu dienu varētu skatīties tikai uz vienu līniju – horizontu, kur debess saiet kopā ar jūru, domāt par lielajām dabas un dzives sakaribām un sakārtot sevi.

Ugis Brikmanis smējās, kad viņam to teicu, un sacīja: "Daudzi jau grib būt Miķeļbākā par sargu, bet tā likteņa labvēliba jāizpelnās!" Pilnīgi iespējams, ja es septiņus gadus būtu bijusi Miķeļbākā par sargu, es domātu – ak Dievs, dod man vienu dienu padzivot kultūras centrā starp interesantiem cilvēkiem! Nevajadzētu būt kategoriskam, bet dzivot, saglabājot labestību, gaišumu, miļu un sirsngu attieksmi pret pasaulli. Es lasīju kādu interviju ar Juri Rubeni, kurā viņš atzīst, ka gandriz nav neviens cilvēka, kuram viņš nevarētu dot roku. Man arī šķiet, ka es tuvojos tādai stadijai. Skatoties uz tiem, kurus saucam par noziedzniekiem, melnajiem spēkiem, es domāju par to, kā tas nabauga cilvēks vēl ļepurojas ceļā, bezgala tālu atpalicis, kam gan vēl viņa dvēselei un miesai eksistences cīņā būs jāiziet cauri, līdz kaut kas mainisies. Atceros, mans tēvs stāstīja par Puriņonku, kas bija ļoti daudz cietis Pirmā pasaules kara laikā. Visi četri viņa bērni bija gājuši bojā bēgļu gaitās Krievijā. Viņš bija zaudējis visu – mājas, tuviniekus, iedzīvi. Vakaros Puriņonulis sēdējis uz sola un spēlējis vijoli. Viņš nav spējis nogalināt nevienu dzīvu radību, pat odu no pieres viņš tā maigi nostūmis, lai tas var aizlidot. Man ir tuva šī dzīves un pasaules izjūta.

JĀNIS SILINŠ

TICĪBA **SEV** UN LIELA VĒLĒŠANĀS STRĀDĀT

Nikolajs Korobovs Rīgas Krievu drāmas teātri strādā jau vienpadsmito sezonu. 1993. gadā, būdams atvainījumā Rīgā un pastaigājoties pa Vecrigu, ieraudzīja Krievu drāmas teātra ēku un pēkšņi izlēma, ka ieies iekšā un pieteikties. Tad arī viņu noklausījās toreizējais teātra galvenais režisors A. Beļavskis, literārās daļas vadītājs Z. Segals un direktors E. Cehovals. Pieņēma darbā. Pirmā loma 1993./94. gada sezonā – Atis Rūdolfa Blaumaņa "Trines grēkos". Pēc tam dažādas lomas, bet tā pa istam profesionāļi viņu pamanīja un novērtēja tikai pēc septiņiem gadiem. 2000. gadā – Moljēra

"Edīle Piafa". Antreprenieris

"Skapēna blēdibas" un R. Blaumaņa "Pazudušais dēls" iestudējumā.

N. Korobovs:

Uz Rīgu es atnācu no Tomskas, kur biju nostrādājis pusotra gada, pirms tam mācījos Novosibirskas teātra institūtā, bet dzimis esmu Sanktpēterburgā. Sibīrijā kopumā nodzivoju divdesmit gadu. Mana pirmā izglītība ir pilnīgi nesaistīta ar teātri, esmu inženieris elektromehāniķis. Kaut gan šajā profesijā neesmu strādājis. Mamma (viņa ir ekonomiste) ļoti gribēja, lai man būtu laba izglītība, tāpēc izvēlējos kaut ko tehnisku. Varu teikt, ka liktenis man piespēlēja Sibīriju,

